

Toespraak van minister Van Nieuwenhuizen op 7 februari 2019 op de RIONEDdag in de Jaarbeurs in Utrecht.

Meneer Gaillard, meneer Gastkemper, geachte bestuurders en uitvoerders, dames en heren,

Dank voor de uitnodiging om hier vandaag bij u aanwezig te zijn. We hebben de Nieuwjaarsrecepties achter de rug en mij wordt dan vaak gevraagd hoe ik terugkijk op het afgelopen jaar. Het was natuurlijk mijn 1e volle jaar als minister en er was veel aandacht voor mijn portefeuille: de luchtvaart, de files, de verkeersveiligheid...

Maar wat toch wel het meest opviel, waren de weersextremen waar we in 2018 mee te maken kregen. We kennen allemaal het rijtje van: het wordt warmer, de zeespiegel stijgt en het weer wordt extremer.

Maar als je kijkt naar 2018, dan wordt het concreet. Voor het eerst in de geschiedenis moesten alle 5 de grote stormvloedkeringen dicht. We hadden hoogwater in de rivieren. We hadden extreme plensbuien waardoor in Limburg de modder door de huizen stroomde. We beleefden de warmste en droogste zomer in meer dan 40 jaar.

Klimaatverandering is niet iets van de verre toekomst. Ons klimaat verandert nú, dus we moeten nú in actie komen.

En daar... komen u en ik elkaar tegen. Want met hogere dijken, bredere rivieren en een sterkere kust zijn we er niet. De strijd tegen wateroverlast, tegen droogte en hitte en de gevolgen van overstromingen voeren we bij u in de wijk, bij u in de straat.

U weet waar het om gaat... Ruimte voor wateropslag, zoals een skatepark in Rotterdam dat ook kan dienen om water op te vangen als het extreem hard regent. Het gaat om groene wijken en plantsoenen in plaats van tegels en asfalt. Het gaat om groene daken, regenpijpen afkoppelen van het riool, en op sommige plekken grotere riolen, ondergrondse wateropslag...

We hebben een plan, het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie, waar iedereen mee aan de slag moet: van rioleurs tot plantsoendienst, geografen, planologen, architecten. Burgers, bedrijven, overheden... Afgelopen november leverden we boter bij de vis: met het Bestuursakkoord Klimaatadaptatie investeren we gezamenlijk 600 miljoen euro extra.

Iedere gemeente doet dit jaar een stresstest. Sinds vorige week staat de toolbox met standaard stresstesten online op www.ruimtelijkeadaptatie.nl

En nu ben ik benieuwd... Wie van u denkt nu: dat wisten we allemaal toch al? Daar zijn we toch al lang mee bezig? Vingers?

Ik ben heel blij dat velen van u er al hard mee aan de slag zijn. Amsterdam bijvoorbeeld heeft inmiddels een lijstje met rode gebieden in de Rivierenbuurt, de Baarsjes en bij een aantal ziekenhuizen. Op die plekken raken bij extreme regenval gebouwen en vitale infrastructuur ernstig beschadigd. Of zorgen dezelfde buien dat hele gebieden onbereikbaar worden. Amsterdam heeft een plan om de knelpunten binnen 5 jaar weg te werken, rekening houdend met de werkzaamheden die toch al op stapel staan.

Want timing is alles! Bij voorkeur breek je de straat niet alleen open voor het klimaat. Je moet erbij zijn als de straat opengaat voor nieuwe kabels. Je moet erbij zijn als er een pand wordt gebouwd of opgeknapt. Voor je het weet, is de bouwplaats weer dicht, geeft het veel meer overlast en is het vele malen duurder...

We zijn ambitieus: eind 2020 wil ik voor het hele land in beeld hebben hoe we de kwetsbare plekken gaan aanpakken. Ik heb 20 miljoen euro beschikbaar gesteld om u op weg te helpen, maar ook om de koplopers te helpen bij de uitvoeringsprogramma's.

Dames en heren,

Het komt aan op samenwerken. Dat geldt zeker ook voor een ander thema dat ik in uw midden graag aansnijdt: cyberveiligheid. Ik hoef u niet te vertellen dat u in veel gevallen met vitale infrastructuur werkt. Drinkwater, onze energievoorziening, de chemische industrie – het is allemaal afhankelijk van de continuïteit van uw werk.

Het transport en de zuivering van afvalwater vormen de ruggengraat van onze samenleving. En uw werk is voor een groot deel geautomatiseerd. Pompstations zijn veelal onbemand. U bestuurt het rioolgemeel misschien wel vanaf uw telefoon.

Cyberveiligheid gaat dus ook over u. Over uw telefoon. Over uw wachtwoorden.

We kennen de rampscenario's gelukkig alleen nog uit het buitenland. De Maroochy Water Breach in Australië bijvoorbeeld, waar een voormalige leverancier 150 rioolgemalen hackte en een miljoen liter ongezuiverd afvalwater kon lozen.

In Nederland hadden we de gemeente Veere, waar het volgens een televisieprogramma schortte aan de beveiliging van gemalen en sluizen. En afgelopen jaar de gemeente Lopik, waar een oud-ambtenaar de rioolinstallatie hackte.

Dames en heren, we hebben het over kritieke infrastructuur. We kunnen het ons niet permitteren dat kwaadwillenden aan de knoppen zitten!

Uw digitale omgeving wordt bovendien steeds complexer. U werkt met grote hoeveelheden data. Data waar we ons stedelijk waterbeheer op baseren. Het is essentieel deze data te beschermen tegen cybercriminelen.

Ik ben daarom blij met de nieuwe Digitaliseringskoers van Rioned. Daarbij is 'Security by design' van het grootste belang: niet achteraf testen of een systeem veilig is, maar informatiebeveiliging inbouwen vanaf het begin of bij renovatie.

Landelijk hebben we vorig jaar afspraken gemaakt, in aanvulling op het Bestuursakkoord Water. We starten in 2019 met een goede analyse van de kwetsbaarheden. Ook wil ik terugvalopties klaar hebben liggen voor als het toch een keer misgaat. Daar waar we grote risico's constateren, gaan we meteen aan de slag. De VNG, de waterschappen, drinkwaterbedrijven en het Security Operations Center bij Rijkswaterstaat kunnen daarbij helpen, evenals partijen als het Nationaal Cyber Security Centrum, TNO en Defensie.

Dames en heren, ik rond af. Ik besef dat er veel op gemeenten, ambtenaren en inwoners afkomt. Klimaat en cyber zijn hot issues. En dat ook nog eens tegen een achtergrond waarbij er de komende jaren veel ervaren medewerkers met pensioen gaan en de krapte op de arbeidsmarkt voor technisch personeel groeit.

Terecht is er in uw sector veel aandacht voor kennisdelen, samenwerken en het versterken van vakkennis en vaardigheden. U haalt de banden aan met regionale opleidingsinstituten en u biedt mogelijkheden voor stages en afstudeeropdrachten.

En als het gaat om klimaat en cyber, dan kijkt u naar Den Haag en ziet u dat er aan allerlei bestuurstafels van alles wordt bedacht. Mij gaat het er hier bij u om wat we ondertussen al gewoon kunnen gaan doen.

Ik ben ontzettend blij met uw inzet. Dankzij u heeft Nederland veilig en schoon water.

Dank u wel.